

15. JUSTÍCIA AMBIENTAL I DEUTE ECOLÒGIC

Document de treball

DIAGNOSI

Coneixement

El nivell de coneixement de la justícia ambiental a Catalunya és baix, és un tema poc estudiat i menys documentat. L'evolució de la justícia ambiental ha estat poc analitzada. El concepte de deute ecològic és desconegut per la immensa majoria de la població, atès que els mitjans no en parlen (per contra, parlen contínuament del deute o dèficit econòmic i s'informa la societat sobre la seva evolució). El deute ecològic anual de Catalunya és molt gran, i l'acumulat és enorme, però no ha estat mai calculat ni reconegut. L'[Observatori del Deute en la Globalització](#), creat l'any 2000, amb el suport de la Càtedra UNESCO de Sostenibilitat de la UPC, elabora anàlisis crítiques de processos complexos i/o estructurals, per mostrar els impactes i riscos visibles i invisibles del sistema polític i econòmic, amb voluntat d'incidència política i denúncia dels actors polítics i econòmics que identifiquen com a responsables.

Estat i tendències

El nivell percebut de justícia ambiental a Catalunya és baix, però ha estat poc estudiat i menys documentat. Bon part de la normativa ambiental té una escassa aplicació, ho denuncien reiteradament les Ong ecologistes. Són molt rares les sentències per delictes ecològic, tot i que se'n comenten freqüentment. La fiscalia de medi ambient de Catalunya és inoperant, i les unitats dels Mossos dedicades als delictes ecològics són minses, i solen actuar a partir de denúncies. Els agents rurals tenen competències més limitades. La legislació d'espais naturals és obsoleta i el seu regim sancionador inaplicable. El nivell és baix, i l'acció pública per fer complir la normativa ambiental té moltes traves.

L'evolució del deute ecològic de Catalunya és desconeguda. Des de 2005, quan es va publicar la petjada ecològica de Catalunya no s'ha tornat a calcular. Aleshores, la petjada ecològica estàndard era de 7,7 vegades la superfície de Catalunya i per tant, el deute ecològic superava 6 vegades la superfície del país equivalent. Des d'aleshores disposem de dades estatals, que mostren una tendència negativa, amb una forta inflexió en la crisi de 2008, però no tenim dades de Catalunya. Enguany (2020) les mesures aplicades per la Covid-19 es previsible que provoquin una certa reducció del deute ecològic.

Polítiques

No hi ha polítiques formalitzades relatives al deute ecològic, però algunes de les polítiques de sostenibilitat poden assimilar-s'hi. Significativament, el concepte de deute ecològic no apareix els ODS, ni en documents polítics relacionats.

FITES

- La justícia ambiental és un objectiu que incideix efectivament en tots els àmbits sectorials que poden generar efectes negatius sobre el medi ambient, siguin directes o indirectes.
- S'assumeix íntegrament el deute ecològic amb els països empobrits del Sud global, i es despleguen polítiques de frugalitat inspirades amb els principis de la justícia social i la justícia ambiental.
- La fiscalia de medi ambient, dotada de mitjans, i amb la col·laboració activa del poder executiu, persegueix d'ofici els delictes ambientals, sobretot els ecològics més greus, i treballa al servei de la societat, amb la col·laboració lleial dels cossos policials.
- L'acció pública (cívica, social, etc) per denunciar les normes ambientals que s'incompleixen és propiciada i incentivada.
- Es redueix el deute ecològic de Catalunya al 50% pel 2030 i el 90% el 2050.
- La petjada ecològica es redueix el 30% l'any 2030 i el 70% el 2050, respecte els valors de referència publicats el 2005 (dades de 2003).

ACCIONS ESTRATÈGIQUES

- Calcular i publicar cada any el deute ecològic, explicar i difondre'n les tendències.
- Modificar el codi legal per facilitar l'acció pública (individual i de les entitats que vetllen per la justícia social i ambiental) per denunciar les normes ambientals que no es compleixen.
- Dotar de mitjans a la fiscalia de medi ambient per tal que pugui perseguir d'ofici els delictes ambientals, sobretot els ecològics més greus, per la via penal.
- Contribuir a la justícia ambiental mitjançant la denúncia i la incidència sobre les activitats extractives d'empreses, i el suport a les organitzacions de defensa, així com els activistes ambientals amenaçats, especialment les dones.

REFERÈNCIES

- BABOUA, W.; GRUNEWALD, N.; OUELLET-PLAMONDONA, S.; GRESSOTB, M.; GALLIB, A. (2017). «The Ecological Footprint of Mediterranean cities: Awareness creation and policy implications». *Environmental Science & Policy*, núm.69 (2017), p. 94-104.
- CARPINTERO, O. (2005). *El metabolismo de la economía española: Recursos naturales y huella ecológica (1955-2000)*. Madrid: Fundación César Manrique. 636 p. (Economía vs Naturaleza)
- DOÑATE I SANGLAS, I (1998). «[La legislació ambiental de Catalunya al darrer quart de segle](#)». *Medi Ambient Tecnologia i Cultura*, 1998, Núm. 20, p. 38-45,
- MALLARACH, J.M.(2018) [La petjada ecològica de Catalunya i Andorra. Càlcul, reflexions i propostes](#).
- MAYOR, X.; QUINTANA, V.; BELMONTE, R. (2005). [Aproximació a la petjada ecològica de Catalunya](#). CADS.Gencat
- MORENO, A. (2010) Justicia ambiental: del concepto a la aplicación en planificación y análisis de políticas territoriales, en *Scripta Nova: Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* 14 (316), 2010.
- ORTEGA CERDÀ. M. (2008). *El deute ecològic espanyol: Impactes ecològics i socials de l'economia espanyola a l'estranger*. Brenes: Muñoz Moya, Editores Extremeños. 142 p.
- PUIG, I & RODRIGO, J. (2028) ECONOMIA DE LA NATURA.
- RELEA, F.; PRAT, A. (1996). *La petjada ecològica de Barcelona: Una aproximació*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Comissió de Medi Ambient i Serveis Urbans. 46 p.
- WACKERNAGEL, M.; MONFREDA, C.; MORAN, D.; GOLDFINGER, S.; DEUMLING, D.; MURRAY, M. (2004). *National Footprint and Biocapacity Accounts 2004: The Underlying calculation method*. Global Footprint Network

Experts consultats

Josep Maria Mallarach

Joan Martínez Alier

Miquel Ortega

Ignasi Puig Ventosa

Giorgos Kallis

Ivan Miró

Sergi Cutillas